

Vergaderjaar 2021–2022

21 501-20

Europese Raad

36 045

Situatie in de Oekraïne

Nr. 1794

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 18 maart 2022

Hierbij bied ik u, mede namens de Minister-President, het verslag aan van de informele bijeenkomst van staatshoofden en regeringsleiders van de Europese Unie van 10 en 11 maart 2022.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
W.B. Hoekstra

VERSLAG VAN DE INFORMELE BIJEENKOMST VAN REGERINGSLEIDERS EN STAATSHOOFDEN VAN DE EUROPESE UNIE VAN 10 EN 11 MAART 2022

Op donderdag 10 en vrijdag 11 maart vond in Parijs een informele bijeenkomst van regeringsleiders en staatshoofden van de Europese Unie plaats. De Minister-President nam hieraan deel. De eerste dag van deze bijeenkomst stond in het teken van de veiligheidssituatie in Europa naar aanleiding van de Russische invasie in Oekraïne. De tweede dag stond in het teken van het Europees groei- en investeringsvermogen. Er is tevens een verklaring aangenomen.¹

De veiligheidssituatie in Europa

De regeringsleiders en staatshoofden veroordeelden de militaire agressie van Rusland tegen Oekraïne in de sterkst mogelijke bewoordingen. Ze riepen Rusland op om onmiddellijk en onvoorwaardelijk zijn militaire acties te beëindigen en al zijn troepen en militair materieel terug te trekken van het grondgebied van Oekraïne. De regeringsleiders en staatshoofden drongen er ook bij Rusland op aan om de veiligheid en beveiliging van de nucleaire installaties van Oekraïne onmiddellijk te waarborgen met de hulp van het Internationaal Atoomenergieagentschap (IAEA). De regeringsleiders en staatshoofden benadrukten dat Belarus en Rusland volledig verantwoordelijk zijn voor deze aanvalsoorlog en dat de verantwoordelijken verantwoording zullen moeten afleggen voor gepleegde misdaden, onder meer voor willekeurige aanvallen op burgers en burgerobjecten. De regeringsleiders en staatshoofden waren in dit verband ingenomen met de beslissing van de aanklager van het Internationaal Strafhof om een onderzoek in te stellen naar mogelijke oorlogsmisdaden in Oekraïne.

De regeringsleiders en staatshoofden benadrukten de Oekraïense bevolking niet in de steek te zullen laten. De EU en haar lidstaten zullen gecoördineerde politieke, financiële, materiële en humanitaire steun blijven verlenen aan Oekraïne. De regeringsleiders en staatshoofden spraken verder uit steun te zullen verlenen aan de wederopbouw van een democratisch Oekraïne zodra de Russische aanval is beëindigd. Zij benadrukten klaar te staan om in Europees verband aanvullende sancties in te voeren tegen Rusland en Belarus om de druk op deze landen nog verder op te voeren.

De regeringsleiders en staatshoofden hebben bevestigd dat de Europese Unie vluchtelingen uit Oekraïne een veilige haven blijft bieden en humanitaire, medische en financiële zorg beschikbaar stelt aan de vluchtelingen en de lidstaten die hen opvangen. Hiervoor moeten snel middelen beschikbaar worden gemaakt door twee recente Commissievoorstellen die flexibiliteit introduceren bij besteding van fondsen snel aan te nemen. Hierbij werd gerefereerd aan twee specifieke fondsen, zijnde CARE (*Cohesion's Action for Refugees*) en REACT-EU (*Recovery Assistance for Cohesion and the Territories of Europe*). De Europese Commissie heeft tevens een voorstel gepubliceerd om niet-besteemd geld uit het Asiel, Migratie en Integratiefonds snel beschikbaar te maken voor de opvang van vluchtelingen. Nederland ondersteunt dit streven. Een meer gedetailleerde kabinetsappreciatie van deze voorstellen zal de Kamer spoedig toekomen.

¹ 20220311-versailles-declaration-en.pdf (europa.eu)

Verder spraken de regeringsleiders en staatshoofden zich uit voor het zo snel mogelijk beëindigen van de energieafhankelijkheid van Rusland en bevestigden ze de klimaatambities. Het beëindigen van de energieafhankelijkheid moet onder meer gebeuren door het verminderen van gebruik van fossiele brandstoffen, diversifiëren van energieaanbieders, versnellen van de ontwikkeling van hernieuwbare energiebronnen en het verder integreren van de energienetwerken van de lidstaten. De regeringsleiders en staatshoofden nodigden de Commissie uit hiertoe voorstellen te doen voortbouwend op de REPowerEU-mededeling van 8 maart jl.² De regeringsleiders en staatshoofden zullen verder spreken over energie en de hoge energieprijzen tijdens de formele Europese Raad van 24 en 25 maart aanstaande.

De regeringsleiders en staatshoofden hebben de Europese aspiraties en de Europese keuze van Oekraïne, zoals verklaard in de associatieovereenkomst, erkend. Op 28 februari jl. heeft de president van Oekraïne met het beroep op het recht van Oekraïne om zijn eigen toekomst te bepalen, het verzoek van Oekraïne om lid te worden van de Europese Unie ingediend. Op voorstel van het Franse voorzitterschap werd op 7 maart jl. door middel van een schriftelijke procedure door de Raad besloten de aanvraag van Oekraïne, en de op 3 maart jl. ontvangen aanvragen van Georgië en Moldavië, door te sturen naar de Commissie met het verzoek om een opinie.

Enkele regeringsleiders, waaronder de Minister-President, hebben de Commissie opgeroepen om, als onderdeel van de gevraagde opinie, ook alternatieven te ontwikkelen voor diepere en meer concrete samenwerking met Oekraïne, Moldavië en Georgië. De Minister-President heeft benadrukt dat de focus moet liggen op het bieden van concrete steun aan Oekraïne, Georgië en Moldavië en het vergroten van de weerbaarheid van deze landen. Hier bestaan binnen de bestaande associatie- en vrijhandelsakkoorden ruime mogelijkheden voor.

In afwachting van de opinie van de Commissie op basis van de relevante artikelen in het Verdrag zullen de banden tussen de EU en Oekraïne verder worden aangehaald en zal het partnerschap worden verdiept om Oekraïne te steunen in hun streven ten aanzien van hun Europese pad. De regeringsleiders en staatshoofden benadrukten dat Oekraïne tot de Europese familie behoort.

De regeringsleiders en staatshoofden spraken in het licht van de Russische invasie in Oekraïne over de noodzaak om investeringen van de lidstaten in defensie te vergroten en het EU-beleid op defensiegebied te versterken. In de Versaillesverklaring wordt hier nader op ingegaan en wordt de Europese Commissie verzocht om voor half mei a.s. een analyse te maken van de huidige gaten in defensie-investeringen door de lidstaten en om voorstellen te doen voor het versterken van de Europese defensie industrie en technologische basis. Ook wordt verwezen naar het EU Strategisch Kompas dat naar verwachting op 21 maart a.s. door de Raad Buitenlandse Zaken zal worden aangenomen.

Het Europese groei- en investeringsmodel

De tweede dag van de informele bijeenkomst van regeringsleiders en staatshoofden was gewijd aan een verkennende discussie over de toekomstige economische slagkracht van de Europese Unie. Het gaat daarbij om de uitdagingen voor het Europese groei- en investeringsmodel

² Zie voor een appreciatie van deze mededeling de brief van de Minister van Klimaat en Energie van 14 maart 2022, Kamerstuk 29 023, nr. 283

in de periode tot 2030, met aandacht voor onder andere de interne markt, industriebeleid, de defensiesector, de groene en digitale transitie en sociaal beleid.

De regeringsleiders en staatshoofden benadrukten dat zij – geconfronteerd met toenemende instabiliteit en veiligheidsdreigingen – meer verantwoordelijkheid willen nemen voor vergroten van de Europese soevereiniteit, het verminderen van onwenselijke afhankelijkheden en het ontwerpen van een nieuw groei- en investeringsmodel voor 2030. Vervolgens hebben de regeringsleiders en staatshoofden drie dimensies benoemd voor deze inzet: 1) het versterken van de defensiecapaciteit, 2) het verminderen van energieafhankelijkheden en 3) het creëren van een robuuste economische basis.

Tijdens de discussie heeft de Minister-President benadrukt dat de weerbaarheid van de Europese economie versterkt dient te worden. Dat begint bij verdere versterking van de interne markt, onder andere door het wegnemen van belemmeringen en het bevorderen van een gelijk speelveld. In dat kader heeft de Minister-President ook het belang van versnelling van de digitale- en groene transitie benadrukt. Daarnaast heeft de Minister-President onderstreept dat kritieke waardeketens versterkt moeten worden en ongewenste afhankelijkheden moeten worden afgebouwd. Ook heeft de Minister-President benadrukt dat het belangrijk is dat iedereen de vruchten van de interne markt kan plukken en dat Europese wetgeving voor internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (IMVO) zo spoedig mogelijk nodig is zodat onze welvaart niet ten koste gaat van mens en milieu elders. Een goed functionerende rechtsstaat blijft essentieel voor een duurzaam groei- en investeringsmodel. Tenslotte heeft de Minister-President benadrukt dat een weerbare en veerkrachtige economie met houdbare overheidsfinanciën en een dynamische en wendbare arbeidsmarkt voorwaarden zijn om de transitie succesvol vorm te kunnen geven. In aanvulling op substantiële private investeringen kunnen publieke uitgaven een belangrijke aanjagende functie spelen. Daarom blijft het voor het kabinet van belang dat landen structurele hervormingen doorvoeren en gezonde overheidsfinanciën hebben.